

stri (Freudenthal). K prvemu spisu je izrisal gosp. Hicinger tudi zemljovid krajske dežele v srednjem veku, in pa zemljovid krajske dežele po osnovi škofijstev od leta 1462 do 1787. Kolikšno delo, spraviti vse to skupej, in vrediti tako izverstvo! Svesti smo si, da vsak zgodovinoslovec bode hvalil ta donesek, in da tudi naši duhovni gospodje, katerim je količkaj mar bolj natanko poznati domačo zemljo, na kateri se trudijo v nogradu Gospodovem, ne bojo le z veseljem brali teh spisov temuč bojo hotli ta zvezek svoj lasten imeti.

Neprecenljiv zaklad za povestnico domačo, ki ga najdemo na koncu tega arhiva, je obširna zgodovina mesta ljubljanskega od naj starejših časov noter do osnove škofijstva ljubljanskega v letu 1461, z 47 pervopisi (Urkunden). Spisal je to povestnico slavni gosp. dr. Fr. Richter, dosluženi c. k. profesor občne povestnice v Ljubljani, pozneje c. k. bibliotekar vseučilišne knjižnice v Olomucu i. t. d. Visokoučeni gospod dohtar je spisal to zgodovino, ki je za razjasnenje srednodobne povestnice krajske dragocena, že leta 1829, ko je bila v letopisu „Archiv für Geschichte, Staatenkunde, Literatur und Kunst“ natisnjena, — al gosp. dr. Klun je prav storil, da nam jo je sedaj podal v domačem „arhivu“, kjer jo bo več domoljubov priložnost imelo prebirati. Slavni gosp. Richter ni mož enostranosti, ampak on daje pošteno Slovanom, kar Slovanom gré. Popisuje pa zgodovino sedanje Ljubljane prav mično v več razdelkih. Zanimivo je, kar od imena Lublana in Laibach ob času Karlna velicega pravi na strani, 179 rekoč: „Staro ime Emona je med tem se pogubilo; poglavno mesto Krajskega se je zdaj imenovalo Lublana, iz katerega imena so Franki (čujte! čujte!) Laibach ponaredili ali od reke, ki nikdar ne zmerzuje (Laubach), ali da so slavenski korenini „liub“ pritaknili gališki „ach“ (voda). Tisti čas je utegnilo tudi latinsko ime dežele krajske „Karniolia“, to je, mala Karnia, navadno postati. Tista Karniolia ali mala Karnia pa menda ni bila nič drugega kakor današnje Gorenško“.

Kar koli tedaj pogledamo v tem zvezku arhiva, vse je važno, mikavno, hvale vredno.

Hvala tedaj gospodu Klunu, da si je tako pridno prizadeval, lepega blaga dokaj nakupičiti v tem zvezku, ki nam je, kakor smo že rekli, vesel porok zmiraj veljavnišega postopanja na polju zgodovine domače. S preserčnim veseljem smo slišali, da tudi naš slavni gosp. Terstenjak se bo vstopil v versto delavcov za „arhiv“ in da z lučjo svojih prevažnih preiskav bo posvetil v povestnico staro naših očetov. Veselilo nas je toraj slišati, da zgodovinska krajska družba je v poslednjem zboru počastila gosp. prof. Terstenjaka z diplomom svojim in tako stopila v ožjo zvezo z možem, ki žrtuje vse življenje svoje domačemu slovstvu. Gosp. Terstenjaku pa pošljemo pri ti priliki sledečih šestero verstic, ki nam jih je prijatelj naš gosp. Dežman te dni podal iz „pregovora“ preslavnega Jakoba Grimm-a k serbski slovniči Vuka Štefanoviča 1824, in ki se na str. II. takole glasé: „Lastna imena (nomina propria), ki se najdejo na rimskih spominkih v Ilirii in Sarmaciji, kritično vkup spravljati in pretresovati, bilo bi delo vredno truda kakošnega učenega slavista, zakaj mogoče je in skor gotovo, da tisti nekdanji Ilirci in Sarmati bili so že zares Slovani“. Naprej tedaj slavni gosp. profesor! na tej iskreno začeti poti. Da se rudokopu, ki koplje dragoceno zlato, pritakne včasih kaka ruda, ki jo pozneje zaverže, to ne dé nič, „errare humanum est“, — sonce ostane vendar le sonce, ako ga tudi včasih oblaki zakrivajo.

Sklenemo pa naznanilo 2. in 3. zvezka gosp. Klu-

novega „arhiva“ s serčno željo, da bi si ga omislil vsak domoljub, ki se vé da razume jezik nemški. — Tudi od te strani želimo, da bi se „arhiv“ vés pokupil, ker vso skupščino po poplačanih tiskarnih stroških je verli domoljub namenil dnarnici zgodovinskega društva, ktera brez vsih družih pripomočkov životariti mora le iz tega, kar ji podarujejo družtvenikinjeni.

Obširno delo z mnogimi podobami veljá le 1 fl. 30 kr., in se dobí v Ljubljani pri Kleinmaier-ju in Lercher-ju, v Gradcu pri Damian-u in Sorgu, v Terstu pri Schimpfu in Munsteru, na Dunaji pri Geroldu.

Novičar iz austrijskih krajev.

Iz Berna. J. T. Slišali ste, da na Marskem imamo govejo kugo in da je že veliko glav poginilo ponji. Važno se mi pa zdi svojim rojakom na Slovenskem, ktere naj mili Bog vsigdar obvarje te nesreče, gotov pomoček zoper to hudo ptujko povedati. Znano je, da goveda dobé to kužno bolezn le po nalezbi, in da vse druge zdravila nič ne pomagajo, kakor to: zvesto varovati, da živina od nobene strani ne naleze te kuge. Očiten izgled je le-ta: V Slavkovem (Austerlitz) je goveja kuga veliko škodo napravila, 119 goved je poginilo. Grof Kaunicova pristava v Slavkovem je okoli in okoli terdno zaperta, da kuga v njo priti ne more. In to pomaga, — nobeno živinče ni zbolelo na ti zaperti pristavi, v ktero nobena živa stvar ne smé iti; hlapci in dekle so ločeni od vsih družih.

Iz zlatnega Praga. (O pesniški zapuščini Stanko Vrazovi — Dalje.) Za tretji dokaz, to je, da se med Vrazovimi rokopisi nahaja celo delo, ktero je rajni leta 1848 namenil izdati, to je, mala anthologija sveslavenska obsegajoča najkrasnejše cvetlice pesništva slavenskega, ki jih je Vraz izverstvo v domači vert presadil: naj nam služi „Danica ilirska“. Ker sedaj „Danice“ pri roci nimam, nemorem točno kazati, na kateri strani in v katerem listu se najdejo tiste besede, od Vraza samega pisane, ktere mi bodo za dokaz, in to za neoveržljivi dokaz. Kdor ne veruje mojim besedam, naj poišče v „Danici“ od leta 1848, in kmalo bode našel na čelu jednega lista štiri pesme iz te anthologije Vrazove, in ako se ne motim, so vse štiri ruskega izvora: dvé od Jazykova, dvé pa od Homjakova. Pod temi pesmami bode pozorni čitatelj berž vgleдал bilježko, podpisano „St. Vraz“, in akoravno tudi nemorem cele te bilješke natanko in od besede do besede dostaviti, vendar to vém, da Vraz v nji naznanja, da ima v rokopisu „več“ takih prevodov, kakoršni so priobčeni štiri, in da misli svojo zbirko prestavljenih slavenskih pesem v posebni knjižici izdati pod naslovom „Cvietnik slovinski“. To je Vraz pisal leta 1848.

Da se ta „cvietnik slovinski“ zares najde v Vrazovi zapuščini, prepričal sem se sam, pregledavajuč ga v sobi lanskega g. tajnika matice, in dakle zgini ni, hvala Bogu! Kdo more rêči, da ta cvietnik je že kje natisnjen bil (razun omenjenih 4 za poskušnjo podanih pesem)? Tudi sem prepričal se, da je ta cvietnik celò popolen, doveršen in soveršen.

Prašam tedaj: ali je spodobno, da se v javnem književnem listu, kateri izhaja (kar je naj strahovitejšé) po posredovanji matice, tiste matice, za ktero si je Vraz premnoge zasluge pridobil, tako neprevdarjeno terdi, da ni v Vrazovi zapuščini nič doveršenega nič še netiskanega!! — Pa to se, čujemo, postopi celò mož javno kazati, kateri se šteje sam med „učene“ Horvate! — mož, kateri je sam upravljal nekoliko časa poslove matice, — mož, kateri je dakle Vrazovo zapuščino pregledal in kateri jo pozna!! Quosque tandem! — Mili pesnik naš, čigar duša stoji nad strastjo člo-

veško, odpusti mu, saj ne vé kaj dela! Braniteljev slave Tvoje imaš na svetu slovenskem nebrojno.

Jaz bi še več novín in raznih domačih in inostranih knjig imenovati mogel, v katerih se govori o novih delih Vrazovih, v njegovi zapuščini. Vender mislim, da bode zadostno to, kar sem dozdaj govoril, da se nazočni moj članek preveč v dolgo ne potegne. Morebiti pride čas in se primeri zgoda, da bodem še več o tem obziru odkril. (Dalje sledí.)

Dopis iz Loške doline 15. sveč. Z veseljem naznanjam, da včeraj popoldne pri naši kmetijski podružnici, ki dosihmal šteje še le 10 družbenikov, bila je volitev predsednika in dveh odbornikov; predsednik je bil izvoljen gosp. Jožef Bevk, duhovni oskerbnik na Križnigori nad Podložem, izveden kmetovavec in iskren za blagor občinstva. Odbornika sta bila izvoljena: gosp. France Verbic, posestnik in c. k. poštar v starem Tergu, in pa gosp. Janez Košir, okrajni c. k. sodnik v Ložu. Nadjamo se, da po vseh teh možéh bo kmetijska družba v naši okrajni dobro nadomestovana.

V ravno tem zboru smo se tudi pomenkovali za stran dopisa vis. deželnega poglavarstva, ki ga je prejela kmetijska družba z naukazom, naj svoje misli razodene: kako bi bilo mogoče, da bi si vsak kmetovavec, ki ima raztresene in odaljene zemljiša, zamogel svoje posestvo bolj vkup spraviti (arondirati). Sklepi tega posveta se bojo kmalo glavnemu odboru kmetijske družbe izročili. Želeti je, da bi se ta važna reč, ktere korist je vsakemu kmetovavcu jasna kot beli dan, od vsih kmetijskih družb z ozirom na okoljšine vsake dežele tako natanko pretresla, da sl. vlada bo zamogla iz teh podlag potem postaviti osnovati, ktera bo v prid kmetijstvu.

D—n.

Iz Dolenskega se trosite po svetu dve pustne novici, ktere taki ljudje verjamejo, kterim je vsaka laž ali sleparija resnica. Nekod je prišel berač v farovž — pravi pravlica — in gospod fajmošter mu dovolijo, k njih mizi prisesti in ž njimi jesti. Za to posebno prijaznost začne berač fajmoštru prerokovati, da v 3 mesecih bo vse dober kup, pšenica po 5 dvajsetic vagan itd. Fajmošter se vé da ne verjamejo preroku; on pa se pridruša in pravi: tako resnično je to, kakor da njih kuharica sedaj mrtva leži v kuhinji. In ko grejo v kuhinjo gledat, je zares kuharica mrtva ležala, kakor je berač prerokoval!! Nam se le to čudno zdí, kako da se tak prerok z beraško mavho okoli klati, in da že dolgo si ni bogastva napreročil? Morebiti je ta berač le strah za žitarje: naj bi hitro spečali žito, če ne, bo zguba v 3 mesecih velika. — Od družega kraja Št. K. se pripoveduje, da ondi strašno straši; ta strah je nek tak duh, da skoz zaperte oknja in vrata v hišo pride, potem pa razsaja noter, ropoče, na mizo bje itd., da je joj. Dozdaj ga še niso mogli zaslediti, kdo je ta slepar. Nekteri babjoverci res verjamejo, da mora duh biti, ki skoz zaperte oknja in vrata v izbe hodi; drugim pametnim pa nikakor ne gré v glavo, da bi duh tako moč imel, da zamore ob mizo biti, kakor nekdaš štempihar. Naj se le varje ta duh iz človeškega mesa, da se mu ne zgodi, kakor se je že marsikteremu strahu zgodilo, da zasačenega so učili kozjo molitev!

Novičar iz mnogih krajev.

Tudi za Dalmacijo je poterjena nova osnova politično-sodijskih vradnij; razdeljena bo dežela po ti vredbi v 4 kresije, in te v več okrajin (pretúr); sedeži kresij in sodij prve stopnje bojo v Zadru, Spletu, Dobrovniku in Kotoru. — C. k. dnarstveno ministerstvo je določilo, da dolgove na cesarskih davkih, ki se iztirjati ne dajo,

ima deželna dačna gosposka takrat oblast odpustiti, kadar zastali dolg ne preseže polovice davka, ki se je imel tisto leto odrajtati; odpust večjih dolgov zamore le dnarstveno ministerstvo dovoliti. — Če so korporali in feldvebeljni s pohvalo prestali celo kapitulacijo, se smejo kot višji nadgledniki (Oberaufseher) v dnarstveno stražo jemati, ako so sicer za to službo pripravi. — Naj važniši reč o ruscvsko-turški vojski, od ktere se je te dni naj bolj govorilo, je pismo, ki ga je cesar Napoleon caru Nikolaju pisal in ga v vradnem listu „Moniteur“ natisniti dal. V tem pismu razklada Napoleon celo zgodovino te vojske in pripomoči angležko-francozkih bark, ktera se je djansko še le takrat začela, „ko so rusovske barke napadle turške, ko so na turškem morju in v turški luki mirno stale“; s tem napadom, ki se je zgodil zoper zagotovljeno besedo — pravi Napoleon — „ni bila razžaljena le naša politika, temuč tudi naša vojaška čast“; — dalje pravi: „če je Vašemu veličanstvu zares mir sveta tako pri sercu, kakor meni: greste Vi s svojo armado iz turških dežel domú, mi pa s svojimi barkami, in potem se bojo začele pogodbe, da bojo prav na vsako stran. Če bi pa, kar mi je težko verjeti, Vi tega ne hotli storiti, bode francozka in angležka vlada prisiljena, po vojski razsoditi, kar bi sicer pamet in pravica mirno razsodila. 17. januara lani ste mi pisali sledeče: „naša zveza mora biti odkritoserčna in se opirati na edine namene, namreč, da branimo red in mir, da spoštujemo stare pogodbe, in da smo sieden družemu dobri“. Te vodila so vredne vladarja, ki mi jih je pisal, in je z zamorem pošteno reči: jez sem jim zvest ostal“. Podpisal se je Napoleon v tem veliko pomenljivem pismu preprosto: Vašega veličanstva dober prijatelj. Ravno prinesetelegraf iz Pariza od 19. t. m. sila važno novico, da je včeraj iz Petrograda odgovor na to pismo v Pariz prišel, v kterem car Nikolaj pravi, da se ne udá temu, kar je Napoleon od njega terjal. Padla je tedaj po tem takem osodna beseda za vojsko med Rusi od ene, in med Turki, Francozi in Angleži od druge strani, za ktero se že Francozi in Angleži na vso moč pripravljajo pošiljaje vojake in barke na Turško. Ker pa angležka vlada misli, da vojska se ne bo omejila le na Turško, pripravlja veliko vojnih bark z 2110 topovi za baltiško morje (izhodno jezero), ktero se stikuje s severnim jezerom in leži med Dansko, Švedsko, Rusovsko in Prusko. — Od druge strani se sliši, da se po Turškem pripravlja zmira več spoznovavcov gerške vere za vstajo zoper Turke. Okoli Kalafata stoji nek 65.000 Rusov z 210 topovi; Turki imajo ukaz, po nobeni ceni pustiti Kalafata, Rusi pa, na vsako vižo Turkom Kalafat vzeti, — to bo strašna moritev! Sultan se bo podal sred mesca sušca (tisti dan, ko so pred 400 leti Turki Carigrad premagali in v svojo last dobili) na vojsko v Adrianopol.

Colni nadavk za mesec sušec znese po naznanilu c. k. ministerstva 25 1/2 fl. na 100 fl.

Stan kursa na Dunaji 20. februaria 1854.

Obligacije	5 %	88 3/4 fl.	Esterhaz. srečke po 40 fl.	81 fl.
državnega	4 1/2 %	78 1/4 fl.	Windišgrac. „ „ 20 „	27 3/4 „
dolga	4 %	70 1/2 fl.	Waldstein. „ „ 20 „	29 1/2 „
	3 %	55 fl.	Keglevičeve „ „ 10 „	10 3/4 „
	2 1/2 %	45 fl.	Cesarski cekini.	6 fl. 4
Oblig. 5 % od leta 1851 B	113	„	Napoleonor (20 frankov)	10 fl. 13
Oblig. zemljiš. odkupa 5 %	87 1/2	„	Suverendor	18 fl. —
Zajemi od leta 1834 . . .	221	„	Nadavk (agio) srebra:	
„ „ 1839 . . .	131 1/2	„	na 100 fl.	28 3/4 fl.

Loterijske srečke:

na Dunaju } 18. januaria 1854: 8. 85. 71. 7. 12.
v Gradcu } 23. 79. 33. 9. 69.
Prihodnje srečkanje bo na Dunaju in v Gradcu 4. marca 1854.